
Fokus på fokus

SPRÅKSPALTEN

KASHIF WAQAR FAIZ

kashiffaiz@gmail.com

Kashif Waqar Faiz er ph.d., spesialist i nevrologi og medlem av Gruppe for norsk medisinsk fagspråk.

La oss sette fokus på et moteord som bør brukes sjeldnere.

«Styr unna moteordene», skrev Erlend Hem i Språkspalten i 2012 [\(1\)](#). Moteord kan virke fikse og moderne en stund, men kan fort bli kjedelige og klisjeaktige. Ofte er det uklart hva de faktisk betyr. Hem listet opp mange eksempler på moteord, blant annet *i forhold til* og *fokus*. Jeg skal fokusere på fokus.

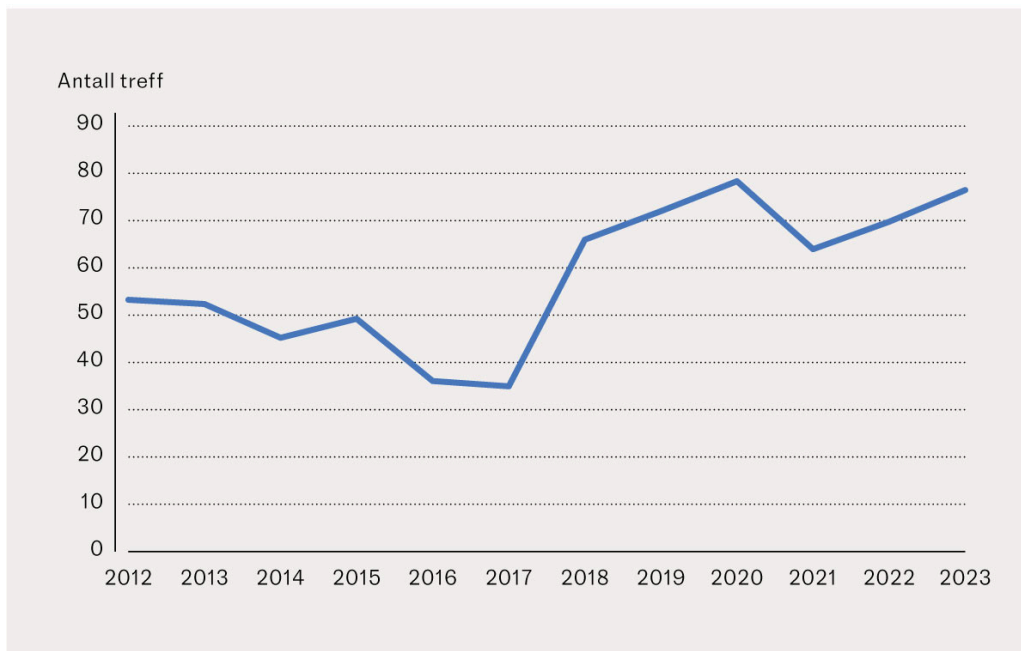
Ordet fokus har ulike betydninger innen fag som fysikk, optikk og språkvitenskap [\(2, 3\)](#). Et fellestrekk er at det er et midtpunkt hvor lysstråler, oppmerksomhet eller interesse samler seg. Innen medisin blir det ofte brukt om utgangspunktet for en infeksjon [\(3\)](#). Ordet kommer fra det latinske ordet *focus*, som betyr ildsted [\(3\)](#).

Ifølge Språkrådet passer det å *ha* eller å *sette noe i fokus* med den bokstavelige, dvs. optiske, betydningen av ordet. Et *tydelig fokus* og et *klart fokus* gir også mening [\(4\)](#). Det som da ikke er i fokus, blir uskarpt og utydelig. Men hvor mye kan være i fokus samtidig? Ikke alt på en gang, i alle fall. Ulogisk ordbruk og motepreget overforbruk av ord bør unngås.

Bruken har gått både opp, ned og opp

Bruken av *fokus* er verken nytt eller spesielt for leger og har ofte vært omtalt i mediene [\(5–7\)](#). Ifølge Nasjonalbibliotekets søketjeneste N-gram, som er basert på digitaliserte bøker og aviser, kom ordet inn i det norske språket for alvor i 1960-årene [\(8\)](#). I løpet av 1970- og 80-årene økte bruken betraktelig, og fra 1990-årene tok det helt av. Toppen ble nådd i 2011. Deretter har bruken gått noe ned i hyppighet.

En gjennomgang av publiserte artikler i Tidsskriftet viser dessverre det motsatte: Bruken av ordet *fokus* i Tidsskriftet har økt (figur 1). I perioden 2012–17 inneholdt i gjennomsnitt 45 artikler per år *fokus* (median 47, variasjonsbredde 35–53). I perioden 2018–23 var det i gjennomsnitt hele 71 artikler per år som inneholdt ordet (median 71, variasjonsbredde 64–78).

Figur 1 Antall treff per år på *fokus* i artikler i Tidsskriftet i perioden 2012–23.

I 2023-utgaven av Tidsskriftet er *fokus* brukt i 76 av 883 artikler, dvs. i omtrent 9 %. I én artikkel er *fokus* brukt i ordets medisinske betydning, dvs. som utgangspunkt for en infeksjon. 41 artikler har det jeg vil kalle akseptabel bruk, mens 34 artikler inneholder ordet *fokus* med det jeg vil kalle ikke-akseptabel bruk (tabell 1). Kronikk var den artikkelsjangeren med flest treff på *fokus* ($n = 14$), deretter fulgte Aktuelt i foreningen, debattartikler og lederartikler med hhv. 11, 10 og 10 treff hver.

Tabell 1

Eksempler på akseptabel og ikke-akseptabel bruk av ordet *fokus* i artikler i Tidsskriftet i 2023.

Akseptabel bruk	Ikke-akseptabel bruk
endre fokus	akutt fokus
fokus ved	atskillig fokus
ha fokus på	ensidig fokus
i fokus	fremme fokus
individrettet fokus	hovedfokus
med fokus på	kontinuerlig fokus
sette fokus på	lite fokus
stå i fokus	mer fokus
	mindre fokus

Akseptabel bruk	Ikke-akseptabel bruk
	mye fokus
	snevert fokus
	stort fokus
	styrket fokus
	større fokus
	særlig fokus
	viktig fokus
	øke fokus
	økende fokus
	økt fokus

Akseptabel og ikke-akseptabel bruk

Hva som er akseptabel og ikke-akseptabel bruk av *fokus* er ikke alltid like opplagt. Språkrådet angir at det kan være vanskelig å si hvor man definitivt bør si stopp, men nevner *akselererende fokus* som et eksempel på åpenbart ikke-akseptabel bruk (4). Et annet eksempel i tabell 1 er *ensidig fokus*. Ofte er det uklart hva man prøver å få fram, og bruken fører gjerne til at teksten blir svadapreget og energiløs. Selv om det finnes eksempler på bruk som ikke er opplagt uakseptabel, bør vi bli flinkere til å unngå bruken av ordet *fokus*.

Hva er så alternativene til ordet? Det mest opplagte er å skrive *oppmerksomhet*. Det fungerer fint med *økt* og *redusert oppmerksomhet* mot noe eller noen. Språkrådet har også andre forslag: *konsentrere seg (mer) om*, *sette søkelyset på* og *følge (nøye) med på*. Å være mer konkret om hva man ønsker å få fram, vil ofte være det beste.

Stort, høyt og bredt fokus

Forhåpentligvis kan det store, høye og brede fokuset på moteordet *fokus* i denne artikkelen bidra til refleksjon rundt egen bruk av dette og andre moteord, og kanskje også føre til redusert bruk i fremtiden, i hvert fall i Tidsskriftet.

REFERENCES

1. Hem E. Styr unna moteordene. Tidsskr Nor Legeforen 2012; 132: 1128–9. [PubMed][CrossRef]

2. Bokmålsordboka. Fokus. <https://ordbokene.no/bm/search?q=fokus&scope=ei> Lest 19.2.2024.
 3. NAOB. Fokus. <https://naob.no/ordbok/fokus> Lest 19.2.2024.
 4. Språkrådet. Fokus. <https://www.sprakradet.no/svardatabase/sporsmal-og-svar/fokus/> Lest 19.2.2024.
 5. Halvorsen BE, Johannesborg PA, Soncini L. Ordbruksoppjøret. A-magasinet 2.6.2022.
<https://www.aftenposten.no/amagasinet/i/wOzlVo/ordbruksoppjoeret> Lest 1.3.2024.
 6. Sørdal GG. Språkvirus på Løvebakken. NRK 6.5.2010.
<https://www.nrk.no/arkiv/artikkel/sprakvirus-pa-lovebakken-1.7102662> Lest 1.3.2024.
 7. Grinde E. Tåkefyrsteforsetter. Dagens Næringsliv 21.3.2014.
<https://www.dn.no/takefyrsteforsetter/1-1-1061113> Lest 1.3.2024.
 8. Nasjonalbiblioteket N-gram. Fokus.
https://www.nb.no/ngram/#1_1_1_fokus_1_1_3_1810%2C2022_2_2_2_12_2 Lest 1.3.2024.
-

Publisert: 11. september 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.0098
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 26. juni 2026.